

Paweł Jabłoński  
Uniwersytet Wrocławski

## Sprawozdanie z działalności naukowo-dydaktycznej Katedry Teorii i Filozofii Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego w latach 2012–2013

Wrocławska Katedra Teorii i Filozofii Prawa jest jednostką organizacyjną Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. Kierownikiem Katedry jest prof. dr hab. A. Bator.

Głównym obszarem badawczym Katedry w latach 2012–2013 była problematyka metateoretyczna. Jednym z ważniejszych zrealizowanych w tym zakresie zadań było zorganizowanie w dniach 22–25.09.2013 r. w Karpaczu ogólnopolskiej konferencji naukowej *Postanalityczna filozofia prawa* (sekretarz naukowy konferencji – dr M. Paździora). Konferencja ta wpisuje się w długą tradycję organizowanych przez wrocławską Katedrę naukowych sesji w Karpaczu, z których większość ostatnich poświęcona była właśnie zagadnieniom metateoretycznym. Podczas tegorocznych dwudniowych obrad referaty wygłosili m.in.: prof. dr hab. S. Czepita (*Tradycje i perspektywy analitycznej filozofii prawa*), prof. dr hab. A. Bator (*Postanalityczna teoria prawa. Nowe możliwości, nowe zagrożenia*), prof. dr hab. S. Kaźmierczyk (*Złożoność stosunków między teorią prawa a filozofią analityczną*), prof. dr hab. Z. Tobor (*Wyznanie wiary intencjonalisty*), prof. dr hab. Z. Pulka (*Dążenie do spójności semantycznej aktu prawnego w koncepcji J. Wróblewskiego*), prof. dr hab. L. Morawski (*Nauka akademicka i postakademicka. Kryzys instytucjonalny*), prof. dr hab. W. Gromski (*Co dalej z edukacją prawniczą?*), prof. dr hab. J. Giezek (*Miejsce i znaczenie teorii prawa we współczesnej literaturze karnistycznej*), prof. dr hab. Z. Brodecki (*Teoria zintegrowanego porządku prawnego*), prof. dr hab. A. Sulikowski (*Postanalityczne perspektywy ogólnej refleksji nad prawem*), mgr J. Łakomy i mgr R. Mańko (*Ciągłość w prawie w ujęciu analitycznym i postanalitycznym. Uwagi na tle reliktywów prawnych epoki socjalizmu realnego w polskim prawie cywilnym*), mgr K. Schmidt (*Uzasadnienia sądowe jako źródło poznania praktyki interpretacyjnej sądów polskich w sprawach europejskich*), mgr M. Stambulski (*Kryptoteologiczne podstawy pojęcia własności w prawie*). Owocem obrad ma być praca zbiorowa, której wydanie planowane jest na wiosnę 2014 r.

Problematyki metateoretycznej dotyczy także mająca się ukazać pod koniec 2013 r. pod redakcją profesorów A. Batora i Z. Pulki anglojęzyczna praca zbiorowa *Legal Theory and Philosophy of Law: Towards Contemporary Challenge* (Warszawa 2013). Artykuły składające się na tę książkę (obok redaktorów prace opublikowali tam profesorowie:

S. Kaźmierczyk, A. Korybski, L. Leszczyński, L. Morawski, K. Pałeczki, A. Sulikowski, J. Zajadło, M. Zirk-Sadowski oraz dr P. Kaczmarek) poruszają różne zagadnienia związane z kondycją i metodologicznym profilem współczesnej ogólnej refleksji o prawie.

Wokół problematyki metateoretycznej koncentrują się wreszcie również dwie książki prof. A. Sulikowskiego. Pierwsza z nich – *Konstytucjonalizm a nowoczesność: dyskurs konstytucyjny wobec tryumfu i kryzysu moderny* (Wrocław 2012) – krytycznie tematyzuje dominujący w prawoznawstwie sposób uprawiania problematyki prawno-konstytucyjnej. Druga z kolei monografia – *Posthumanizm a prawoznawstwo* (Opole 2013) – poświęcona jest analizie sytuacji prawoznawstwa na tle przemian zachodzących we współczesnej humanistyce. W roku 2012 A. Sulikowski otrzymał tytuł profesora Uniwersytetu Wrocławskiego.

Innym obszarem prowadzonych w Katedrze badań była problematyka związana z analizą instytucjonalnie ujmowanej praktyki prawniczej. Jako efekty należy wymienić tu przede wszystkim opublikowanie dwóch książek. Pierwsza z nich to monografia autorstwa dra M. Pichlaka – *Zamknięty system źródeł prawa. Studium instytucjonalizacji dyskursu prawniczego* (Wrocław 2013, [www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/41255](http://www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/41255)). Praca ta jest podjętym z pozycji socjologicznej analizy dyskursu oraz socjologii wiedzy studium sposobu kształtowania się obrazu prawa w dyskursie prawniczym. M. Pichlak jest również redaktorem pracy zbiorowej *Profesjonalna kultura prawnicza* (Warszawa 2012). Książka ta ma dla Katedry szczególne znaczenie, gdyż stanowi swoiste naukowe pożegnanie ze zmarłym w 2009 r. profesorem A. Kozakiem. Większość zamieszczonych w niej artykułów nawiązuje bezpośrednio do wypracowanej przez Profesora idei juryscentryzmu.

Trzecim wreszcie obszarem badań Katedry było prawo Unii Europejskiej, a najważniejszym efektem prowadzonych na tym polu prac jest monografia napisana przez dr A. Helios i dr W. Jedlecką *Zasady stosowania prawa Unii Europejskiej* (Toruń 2013). Książka jest prowadzonym w duchu metody dogmatycznoprawnej i analitycznej studium katalogu zasad dotyczących wszystkich etapów stosowania prawa UE.

Naukowa aktywność pracowników i doktorantów Katedry przejawiała się także w opublikowaniu licznych artykułów naukowych oraz w czynnym uczestnictwie w krajowych i zagranicznych konferencjach naukowych. Brali oni udział w następujących sesjach zagranicznych: XXVI Światowy Kongres Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej, który odbył się 21–27.07.2013 r. w Belo Horizonte (referaty: dr M. Paździora – *Non-Consensual Democracy and Rule of Law*, dr M. Pichlak – *Institutional Analysis and Epistemology of Values in Law* oraz *Institutional Reflexivity of Law as a Challenge to the Rule of Law*, mgr J. Łakomy – *Responsive Law and Interpretation in Complex Societies. Between Semantics and Politics* oraz *Pragmatic Adjudication in Responsive Law*, mgr M. Stambulski – *Rule of Law and The Postanalytical Legal Reason*); konferencja *What Kind of Objectivity for Law*, która odbyła się w dniach 9–10.03.2012 r. w Palermo (referat dra M. Pichlaka – *Objectivity vs. Reflexivity? Puzzles on Identity of Law in the Era of Late Modernity*); *5th Central and Eastern European Forum of Young Legal, Political and Social Theorists* – maj 2013 r., Greifswald (referaty: mgr J. Łakomy – *Responsive Legal Interpretation: A Challenge to the Doctrine of Separation of Powers and Constitutional Review?*; mgr M. Stambulski – *A Post-analytical Concept of Meaning in Polish Legal Thought*); *Critical Legal Conference* – wrzesień 2013 r., Belfast (referaty: prof. A. Sulikowski – *Reborn or resurrected. Critical legal thought in Poland* oraz moderowanie panelu *Critical legal thought and Eastern Europe*; mgr J. Łakomy – *Selective reception*

of western philosophy of legal interpretation in Poland: The case of Duncan Kennedy and Richard Posner; mgr M. Stambulski – *From ideology to immunology. Critical theory in Polish legal thought*; I – CON Symposium, 17–19.10.2013 r., Boston (referat prof. A. Sulikowskiego – *Constitutional engineers in postmodern conditions*); *Days of Law*, 13–14 X 2013, Brno, (referat prof. A. Sulikowskiego – *Critical theory of constitutional discourse*).

W zakresie konferencji krajowych pracownicy i doktoranci Katedry wygłaszali referaty m.in. na: XX Jubileuszowym Zjeździe Katedr Teorii i Filozofii Prawa w Łodzi, 6–9.09.2012 r. (udziały w panelach plenarnych: prof. A. Bator – *Teoria i filozofia prawa a teorie polityki*; prof. A. Sulikowski – *Teoria i filozofia prawa a konstytucjonalizm*; referaty w grupach roboczych: dr P. Jabłoński – *Dwa sposoby respektowania prawa. O związkach socjologii prawa Adama Podgóreckiego z antropologią filozoficzną Ericha Fromma*; dr P. Kaczmarek – *Lokalizacja poczucia odpowiedzialności jako wybór tożsamości prawnika*; dr M. Pichlak – *Tożsamość i refleksyjność prawa z perspektywy instytucjonalnej*; mgr K. Schmidt – *Multicentryczne spojrzenie na porządek prawny w orzecznictwie sądów polskich*); Zjeździe Młodych Teoretyków i Filozofów Prawa w Białobrzegach k. Warszawy, 12–14.09.2013 r. (referaty plenarne: dr P. Kaczmarek – *Refleksyjność w prawie. Argument z tożsamości wykonawcy poleceń*; dr M. Pichlak – *Refleksyjność teorii prawa*; referaty w grupach roboczych: mgr G. Góralczyk – *Refleksyjność prawa a „kompleksowe” gałęzie prawa*; dr P. Jabłoński – *Paula Ricoeura figura konfliktu hermeneutyk. O możliwościach aplikacji w prawoznawstwie*; mgr J. Jezierska – *Błąd, wahanie, refleksja. Prawo wobec czasu i wątpliwości*; mgr J. Łakomy – *Refleksyjność interpretacji w modelu prawa responsywnego*; mgr K. Schmidt – *Wpływ prawa UE na praktykę interpretacyjną sądów polskich*; mgr M. Stambulski – *Refleksyjność, cynizm, prawo. Problem ideologii w filozofii Karola Marksa*); ogólnopolskiej konferencji *Tekst jednolity ustawy wobec orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego* w Warszawie, kwiecień 2012 r., organizowanej przez Biuro Analiz Sejmowych (referaty: dr M. Błachut – *Instytucja tekstu jednolitego – oczekiwania i możliwości*; dr J. Kaczor – „*Odżycie przepisu*” jako skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego. *Analiza krytyczna na tle koncepcji tekstu jednolitego*); ogólnopolskiej konferencji w Centrum Zdrowia Dziecka w Warszawie, 13.12.2013 r. (prowadzenie warsztatów: dr J. Helios – *Dysocjacja jako casus maximus w systemie prawa oświatowego. Prawo kontra neurobiologia*; dr W. Jedlecka – *Dysocjacja jako casus maximus w systemie prawa karnego. Prawo kontra neurobiologia*); ogólnopolskiej konferencji *Konstytucja RP w pierwszych dekadach XXI wieku wobec wyzwań politycznych, gospodarczych, technologicznych i społecznych* w Warszawie, 17.10.2012 r. (referat: dr M. Pichlak – *Czy potrzeba nam reinterpretacji konstytucyjnego modelu systemu źródeł prawa?*); ogólnopolskiej konferencji *Międzynarodowe Prawo Karne – dla dobra obecnych i przyszłych pokoleń* we Wrocławiu, 18–19.04.2013 r. (referaty: dr J. Helios – *MTK w Hadze i UE – analogie w zakresie przekazywania kompetencji w kontekście sporu o suwerenność*; dr J. Jedlecka – *Zasada komplementarności a suwerenność państw – stron Statutu*); konferencji *Wartość życia w prawie* we Wrocławiu, 7.12.2012 r. (referat: dr W. Jedlecka – *Wartość życia. Kwestie bioetyczne jako hard cases stosowania prawa*).

Jako przyczynek do realizacji formułowanego w prawoznawstwie postulatu integracji zewnętrznej można uznać aktywne uczestnictwo w IX Polskim Zjeździe Filozoficznym w Wiśle, 17–21.09.2012 r. (referaty: dr P. Jabłoński – *Pojęcie szacunku w filozofii Immanuela Kanta*; dr P. Kaczmarek – *Odpowiedzialność moralna wobec „wykonawcy poleceń”: etyka komunikacyjna czy etyka odpowiedzialności*).

Na szczególne wyróżnienie zasługują dwie międzynarodowe konferencje naukowe odbywające się w Zieleńcu (*Uniwersalne metody rozwiązywania sporów społecznych, politycznych i międzypaństwowych*, 17–18.05.2012 r., oraz *Współczesne koncepcje ochrony wolności i praw podstawowych*, 6–7.06.2013 r.), gdyż Katedra występowała tam w roli współorganizatora. Na konferencjach tych referaty wygłosili m.in.: dr J. Helios – *Dobro wspólne a spory międzypaństwowe*; dr W. Jedlecka – *Suwerenność w kontekście sporów międzypaństwowych*; mgr J. Jezierska – *Etnocentryzm w sporze R. Rorty’ego z C. Geertzem a prawa jednostki*; mgr J. Łakomy – *Koncepcja responsywnej interpretacji prawniczej. Wyzwanie czy szansa dla praw człowieka?*; dr M. Paździora – *Czym jest społeczeństwo przywoite? Negatywna polityka prawa człowieka*.

W omawianym okresie wydane zostały ponownie dwie pozycje wspierające dydaktykę: *Wprowadzenie do nauk prawnych: leksykon tematyczny* (A. Bator [red.], W. Gromski, A. Kozak, S. Kaźmierczyk, Z. Pulka, Warszawa 2012) oraz *Wstęp do prawoznawstwa: testy egzaminacyjne* (A. Bator [red.], A. Kozak, Z. Pulka, Warszawa 2013).

Miniony okres to czas bardzo intensywnej pracy dydaktycznej. Na podkreślenie zasługuje duża ilość zajęć prowadzonych przez pracowników i doktorantów Katedry w języku angielskim z przedmiotów na różnych kierunkach i trybach studiów na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. Wprowadzenie do ogólnej refleksji nad prawem w systemach prawa *civil law* i *common law* jest realizowane w ramach przedmiotu *Introduction to Law* na Stacjonarnych Studiach Prawa oraz w ramach studiów LL.B. International and European Law (dr B. Greczner, dr M. Pichlak, mgr M. Stambulski). Podstawy logiki formalnej, wnioskowań prawniczych oraz teorii argumentacji są wykładane w ramach kursu *Logic for Lawyers* dla LL.B. International and European Law (mgr J. Łakomy, dr M. Pichlak). Główne nurty w ramach współczesnej etyki i ich możliwe aplikacje w dyskursie publicznym omawiane są na przedmiocie *Ethics in Public Life* dla studiów magisterskich *Administration in International Organizations* (mgr J. Łakomy, dr M. Pichlak). Katedra realizuje również przedmiot *Ecclesiastical Law* (dr B. Greczner), którego celem jest przybliżenie studentom problematyki prawa wyznaniowego, oraz *English for Business Environment* (dr B. Greczner) i *English for Administration and Public Law* (dr B. Greczner).

Omawiany okres to także czas prężnej aktywności funkcjonujących przy Katedrze Teorii i Filozofii Prawa studenckich kół. Działające pod opieką naukową dra M. Pichlaka koło *Kodeks i Ewangelia* przeprowadzało regularne spotkania poświęcone badaniu możliwego wkładu chrześcijańskiej perspektywy myślowej w rozumienie zagadnień prawnych. W roku akademickim 2012/2013 obrady Koła koncentrowały się wokół znaczenia etyki cnót dla prawniczej etyki zawodowej, zaś tegoroczne poruszają kwestie związane ze znaczeniem antropologii chrześcijańskiej dla prawa. Regularnymi pracami może też pochwalić się Koło Naukowe Filozofii Prawa, działające od 2005 r. i pozostające pod opieką naukową dra P. Jabłońskiego i dra M. Paździora. W roku akademickim 2012/2013 spotkania dotyczyły problematyki relacji między prawem i literaturą, zaś w roku obecnym koncentrują się wokół zagadnienia związków prawa i ideologii. Zwieńczeniem prac nad pierwszą ze wskazanych tematyk była zorganizowana 16.05.2013 r. na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego studencko-doktorancka konferencja *Prawo i literatura w perspektywie pragmatyzmu*. Referaty wygłosili na niej m.in.: mgr J. Jezierska – *Literackie strategie biernego oporu u F. Kafki i H. Melville’a wobec dyskursu prawniczego*; mgr J. Łakomy – *Interpretacja prawnicza – interpretacja literacka: synergia, harmonia, dysonans? (Neo)pragmatyzm o interdyscypli-*

*narności; mgr M. Stambulski – Philip Marlowe. Podmiotowość noir przeciwko rozumowi cynicznemu.* Wszystkim wymienionym prelegentom – będącym zarazem dawnymi członkami koła oraz obecnymi jego moderatorami i doktorantami Katedry – Koło zawdzięcza dynamikę i sprawność prowadzonych prac.